Ստացանք յօգուտ Վանի սովատանջների համայնքի աւագ քահանայ Տէր-Սիմէօնեանցից 10 րուբլ։

—

Շաբաթ օր, փետրվարի 23-ին ԹԻՖԼԻՍԻ ռուսաց դրամատիկական խումբը երկրորդ անգամ ներկայացրեց «Պէպօ» ռուսերէն լեզուով։ Պէտք է խոստովանենք որ մենք չէինք սպասում որ Սունդուկեանցի պիէսան այդքան լաւ կարող է աջողվել ռուսերէն լեզուով։ Ուղիղն ասենք՝ մենք ոչ հայոց, ոչ էլ վրաց բեմի վրա երբէք չենք տեսել. Սորոկինի ներկայացրած Պէպօի պէս մի խելացի, համեստ, տպաւորութիւն գործող, սրտաշարժ մի Պէպօ։ Գ. Արբէնին (Կակուլի), տիկին Ալէկսէեվա (Եփեմիա), մինչև անգամ օրիորդ, Սլօբօդինա (Կէկէլ) այնպէս խաղացին իրանց դերերը, որ երբէք մենք տեսած չէինք ոչ հայոց, ոչ էլ վրաց բեմի վրա։

—

Կիրակի, փետրվարի 24-ին պ. Կօզլօվ տուեց իր առաջին ներկայացումն Արծրունու թատրոնում։ Ահաւասարակ հասարակութիւնը ամեն տեղ միշտ թերահաւատութեամբ է վերաբերվում դէպի ձեռնածուները, բայց այն երեկոն հասարակութիւնը սաստիկ գոհ մնաց ներկայացումից և առատ ծափահարութիւններով վարձատրում էր պ. Կօզլօվին նրա ճարպկութեան համար։ Մանաւանդ հասարակութիւնը հիացած մնաց ինչպէս բարակ թղթերի մի կոյտից հրաշքի պէս դուրս եկաւ մի կենդանի բադ ահագին մեծութեան։ Կօզլօվ կը տայ Արծրունու թատրոնում մի երկրորդ ներկայացումն, նոր պրօգրամայով, շաբաթ օր, մարտի 1-ին։

—

Փետրվարի 28-ին, հինգշաբթի օր ԹԻՖԼԻՍԻ հայոց մշտական դրամատիկական խումբը կը ներկայացնի առաջին անգամ «Սմբատ Ա.» պատմական օպերէտութիւնը, հեղ. Չէքիմեանի։ Ընթերցողները գիտեն արդէն ինչ բան են հայոց պատմական պիէսաները, մանաւանդ Չէքիմեանի հեղինակութիւնները։

—

ԴԵՐԲԵՆԴԻՑ մեզ գրում են, որ փետրվարի 5-ից մինչև տասը այնտեղ շատ ցրտեր էին արել, այնպէս որ քաղաքի շրջականներում մօտ 9 մարդիկ ցրտից սառել են։

—

Մեզ գրում են ԴԵՐԲԵՆԴԻՑ հետևեալը. «Ամսիս 10-ին, գիշերվայ մէկ ժամին կրակ ընկաւ տեղիս պօլիցիան, ուր շատ հարկաւոր թղթեր այրվեցան։ Հրդեհի պատճառը դեռ չէ իմացված»։

—

ԱՇՏԱՐԱԿԻՑ մեզ գրում են, թէ այս գիւղում յայտնվել է մի խումբ սրիկաների, որոնք մի քանի նշանաւոր անձանց որդիներ են։ Նրանք իրանց թշնամիներին վրէժխնդիր լինելու համար հրդեհում են մէկի մարագը, այսինքն խոտի և դարմանի շտեմարանը, կտրատում են միւսի այգու խաղողի որթերը, կամ ծառերը, և այլ այդպիսի վնասներ են հասցնում։ Գիւղական դատարանը ամենևին ուշադրութիւն չէ դարձնում այդ չարագործների վրա, թէև յայտնի է նրանց ով լինելը։

—

Մեզ գրում են ԱՇՏԱՐԱԿԻՑ, թէ գիւղի դպրոցները խիստ անմխիթար դրութեան մէջ են։ Հոգաբարձութիւնը չէ կատարում իր պարտաւորութիւնները։ Օրինաւոր վարժապետներ չը կան, իսկ թեմական տեսուչը պ. Պռօշեանցը, թէև սկզբում մեծ մեծ խոստմունքներ արաւ դպրոցներ բարեկարգելու համար, բայց վերջը ոչինչ չը շինեց։

—

ԱՇՏԱՐԱԿԻՑ մեզ գրում են, որ փետրվարի 5-ին սպանվել է այնտեղ մի մարդ։ Այս սպանման մէջ մէկի վրա կասկած ունենալով, կալանաւորում են և բանդարկում գիւղական դատաւորներից մէկի տան մէջ։ Կալանաւորը պարզ խոստովանում է, թէ ինքն է սպանել, միայն յայտնում է, որ մի քանի զօրաւոր պատճառներ է ունեցել սպանութիւնը կատարելու համար։ Բանտարկութեան գիշերը գտնում են մարդասպանին խեղդված և իր բանդի առաստաղից կախված։ Հասարակական կարծիքը այն է, որ նրան խեղդել են նոյն անձինքը որ թելադրել էին նրան սպանութիւն գործելու, որպէս զի իրանց յանցանքը չը յայտնվի։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են, որ «Մեղուի» 9-րդ համարում Կարսի նամակի մէջ տպված էին տեղային գրադարանի անուամբ եղած նուիրատուութիւնները, որոնց թւում ասված էր թէ ստացվել է Շուշուց միայն 16 հատոր գիրք։ Շուշու նամակագիրը աւելացնում է, թէ բացի գրքերից, այս քաղաքից նոյն մատենադարանին և դրամական նուէրներ են եղել պ. Հախումեանի ձեռքով, որոնց մասին յիշատակութիւն չը կայ Կարսի նամակի մէջ, և խնդրում է որ պ. Հախումեանը փարատէ այդ տարակուսութիւնը։

—

ԳՕՐՈՒՑ մեզ գրում են, որ փետրվարի 19-ին տեղային հայոց եկեղեցում մաղթանք է կատարվել Թագաւոր Կայսրի 25 ամեայ գահակալութեան համար։ Ցնտոյ քահանաների դասը, ուղեկցութեամբ դպրոցի աշակերտների և աշակերտուհիների, դիմել են դպրոցի դահլիճը, ուր կարդացվել են ճառեր և աշակերտները երգել են „Боже Царя Храни" հիմնը։

—

ԴԻԼԻՋԱՆԻՑ մեզ գրում են, որ տեղային վաճառականները ժողով կազմեցին դեպուտատ պ. Ց. Գրիգորեանցի մօտ, վճռելով, այն փողերը, որ պահվում են յիշեալ դեպուտատի մօտ, և որի գումարը հասնում է 125 րուբլու, ընծայել տեղային ուսումնարանի աշակերտաց ընկերութեանը, բայց մինչև այսօր ընկերութիւնը չէ ստացել յիշեալ գումարը։ Նամակագիրը աւելացնում է, որ բացի դորանից, զանազան հասարակապատական փողեր կան պ. դեպուտատի մօտ, որոնց հաշիւը նա չէ ցանկանում ներկայացնել։

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են, որ տեղային հայ եկեղեցական դասը, դպրոցների աշակերտների և աշակերտուհիների հետ կատարեցին մի փառաւոր մաղթանք Թագաւոր Կայսրի 25 ամեայ գահակալութեան յօբէլեանի համար։ Քաղաքիս հասարակութիւնը վճռեց իր հաշուով երկու ստիպենդիատներ պահել մշտապէս Թիֆլիսի Ալէքսանդրեան ինստիտուտում յիշեալ նշանաւոր օրվայ յիշատակին։

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ հաղորդում են. «Տեղային թատրոնասէրները մտադիր են բարեկենդանին երկու ներկայացում տալ յօգուտ Վանի սովատանջների։ Բացի դորանից յօգուտ նոյն սովատանջների հաւաքվել են մի պարոնի տանը նուէրներ, որոնց գումարը հասնում է 51 րուբլու։ Նուիրատուութիւնները դեռ շարունակվում են։

—

Մեզ գրում են ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ, թէ տեղային հասարակութիւնը խնդիրքով դիմեց Վ. Ն. Կաթողիկոսին, որ բարեհաճի գաւառում գտնված եկեղեցապատկան գիւղերի եկամուտից 2000 ր. յատկացնել տեղային դպրոցներին, որոնց նիւթական դրութիւնը խիստ աննախանձելի է։

—

ԹԻՖԼԻՍԻ բանտապետի օգնական պ. Տէր-Սիմոնեանցը հաղորդում է մեզ, որ բանտարկեալները հանդիսաւոր կերպով կատարեցին մաղթանք Թագաւոր Կայսրի 25 ամեայ յօբէլեանի առիթով։ Եւ այդ յիշատակի համար բանտարկեալները ստորագրութեամբ նուիրեցին Աստուածածնի մի փառաւոր պատկեր բանտի եկեղեցուն։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«TEMPS» ԼՐԱԳՐԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

—

«Փոքր-ասիական նահանգներից մեզ հասած տեղեկութիւնները ցոյց են տալի, որ այնտեղ անգլիական հիւպատոսները լրջմտութեամբ հետևում են ուսումնասիրելու գործերի իսկական դրութիւնը։ Այս նպատակով նրանք յաճախ շրջում են նահանգների մէջ։ Այսպէս, օրինակ, վերջին օրերս Հայաստանի և Քիւրդիստանի անգլիական գլխաւոր հիւպատոս մայօր Տրօտտէր, որ ձմեռը Դիարբէքիրում, իսկ ամառը Էրզրումում պէտք է անցկացնի, գնաց Երզնկայ, որ Վանի վիլայէթի գլխաւոր քաղաքներից մէկն է։

«Երզնկայի բնակիչների թիւը հասնում է 4,157 ընտանիքի, որոնցից 3,000 մուսուլմաններ են, 1,150 հայեր, և 7 յոյներ։ Ժողովրդական դաստիարակութիւնը մեծ համակրանք ու սէր է վայելում Երզնկայ հայերի կողմից։ Սրանով հայերը գլխաւորապէս պարտական են արժանապատիւ Դիմաքսեան վարդապետի անխոնջ գործունէութեանը, որը այժմ այդ քաղաքի կրօնապետն է, և որ երբեմն հայկական «Լոյս» անունով հանդէսի նախկին գլխաւոր խմբագիրն է եղել։ Հայր Դիմաքսեանը լուսաւորեալ և ջերմ ազգասէր մարդ է։ Իր խրախուսանքներով նա մի քանի ամսուայ մէջ հրաշքներ կատարեց։

«Ազգայիններն ստորագրութեամբ մի քանի հազար ոսկի ժողովեցին, որով նա կարողացաւ ուսման մի քանի կենտրոններ հիմնել, որոնց մայօր Տրօտտէր մեծ սիրով այցելեց։ Այդ ուսումնարաններից առաջին տեղը բռնում է Անգիւրեայի ուսումնարանը, որին այցելում են քաղաքից և շրջականներից մօտ երկու հարիւր յիսուն աշակերտներ. սրանից յետոյ գալիս է Քրիստինեան օրիորդաց ուսումնարանը, որի աշակերտուհիների թիւը հաւասարում է վերը յիշած ուսումնարանի սաների թւին։ Նոյնպէս հիմնված են և ուրիշ երեք տարրական ուսումնարաններ, որոնց յաճախողների թիւը հասնում է մօտ երեք հարիւր աշակերտների։ Հայր Դիմաքսեանը չէ կամեցել սահմանափակել իր գործունէութիւնը միայն քաղաքի ուսումնարանների հիմնարկութեամբ, նա մի քանի ուսումնարաններ էլ հիմնել է շրջակայ գիւղերում, որոնցից տասն երկուսն արդէն ունեն իրանց սեփական ուսումնարանները, և պատրաստութիւն են տեսնում նոր ուսումնարաններ հիմնել այն տեղերում, որոնք դեռ զրկված են ուսումնարաններից։ Մի հաճելի և շատ հետաքրքիր նկատողութիւն.—Մի քանի քիւրդ ընտանիքներ խնդրել են, որ նրանց որդիքն էլ ընդունվեն այդ ուսումնարանների մէջ։ Հայր Դիմաքսեանը սիրով ընդունեց այս անակնկալ խնդիրները։ Եթէ այս շարժումը տարածվէր, որի մասին մենք, դժբաղդաբար, բնաւ չենք կարող յուսալ, այն ժամանակ կարելի է ասել, որ քիւրդական հարցն անշուշտ, դրանից աւելի բաղդաւոր և աւելի գործնական լուծում չէր կարող գտնել։

«Ինչպէս որ արդէն ասացի, հայոց քահանաներն ու վարդապետները բացի ազգային իդէալից, ուրիշ իդէալ չունեն, ինչպէս, որ այս պատահում է յաճախ Եւրոպայի հոգևորականների հետ։ Նրանք անբաժան են ազգային գաղափարից, մանակից են նրա հեծեծանքներին, ապրում են մի և նոյն յոյսերով, ինչպէս և ազգը, և քաջութեամբ պատրաստ են մղում հասարակաց նպատակին հասնելու համար։ Որովհետև նոր բացվող ուսումնարանների պէտքերին բաւականութիւն տալու համար, հարկաւոր էր մի ուսուցչական դպրոց հիմնել, այդ նպատակով այդ նահանգում գտնված 12 մենաստանները իրանց մէջ հանգանակութիւն բացեցին և սուրբ Ներսէսի վանքում մի ուսուցչական դպրոց հիմնեցին։ Այս դպրոցն արդէն 34 գիշերօթիկ որդեգիրներ ունի։ Մայօր Տրօտտէր գնաց այդ ուսումնարանը, իսկ այդտեղից յետոյ նա այցելեց նոյնպէս և սուրբ Ներսէս պատրիարքի գերեզմանին, որի յիշատակը մեծ յարգանք ունի հայերի մէջ։ Մի գեղեցիկ տեղում անգլիական հիւպատոսին մի գիւղական խնջոյք տուին. հիւպատոսն այդ խնջոյքից օգուտ քաղելով, Դիմաքսեանին ջերմ և արժանաւոր գովեստներ արաւ։

«Վերջացնելով խօսքս Երզնկայի ժողովրդական ուսման զարգացման մասին, ես աւելորդ չեմ համարում յիշել նոյնպէս, որ այս քաղաքում միտք կայ հիմնել մի արուեստագործական ընկերութիւն և մի թատրօն, որի ռեպերտուարը բաղկացած կը լինի ազգային և ֆրանսերէնից թարգմանած պիէսաներից։ Հայր Դիմաքսեանը իր անխոնջ եռանդով հիմնել է նոյնպէս և Ուսումնասիրաց ընկերութիւնը, որը չափահասների համար մի քանի կիրակնօրեայ ուսումնարաններ և մի լսարան է հիմնել։

«Մեր հայրենակիցները յատկապէս պէտք է հետաքրքրվեն ուսման այս շարժումով, մանաւանդ որ եթէ նրանք ի նկատի առնեն ուսման հանգամանքները, կը տեսնեն, որ Հայաստանի այս հեռաւոր նահանգի ուսումնարաններում աւանդված միակ օտար լեզուն ֆրանսերէնն է։ Միակ այս պատճառը—մէկ կողմ թողնելով մնացեալ բոլոր ուրիշ պատճառները—բաւական էր յորդորել մեր դիպլօմատիային համակրանքով վերաբերվել դէպի երեք միլլիօն հայ լուսաւորչականները, և ընդունել նրանց իր պաշտպանութեան ներքոյ, ինչպէս նա այդ ամենայն սրտով և հոգատարութեամբ անում է յիսուն կամ վաթսուն հազար հայ կաթօլիկներին և հաւունեաններին։ Սա մի բարձր քաղաքական հարց չէ, այլ միայն մի առողջ դատողութեան հարց է։

«Երզնկայից մայօր Տրօտտէր, իր հետախուզութիւնները շարունակելու դիտաւորութեամբ, ուղևորվեց դէպի Էգլիսս և Աբաբկիր։

«Իսկ և իսկ մի և նոյն դիտաւորութեամբ, ինչպէս և մայօր Տրօտտէր, Փոքր Ասիայի անգլիական գեներալ հիւպատոս պ. Վիլսօն նոյնպէս ուղևորվեց դէպի Ամասիա և այնտեղից էլ Մարսօվան։

«Նրա պահանջման համեմատ՝ հայ ազգաբնակութիւնը նրան մի ծրագիր ներկայացրեց այն վերանորոգութիւնների վերաբերութեամբ, որոնց հայերը այսքան ժամանակէ ի վեր ձգտում են հասնելու. այդ ծրագրի վերաբերութեամբ, ահա հետևեալ ճիշդ տեղեկութիւնները. 1) Նահանգների և գաւառների կառավարիչները միշտ մուսուլմաններից չը պէտք է ընտրվեն. 2) կառավարութիւնը նահանգների եկամուտի մի մասը պէտք է յատկացնէ ճանապարհներ շինելու և եզածները պահպանելու. 3) կառավարութիւնն այս եկամուտներից նոյնպէս պէտք է հիմնէ մի դպրոց, ուր կարելի լինէր սովորեցնել արուեստներ և արհեստներ. 4) քրիստոնեաների նման մուսուլմաններն էլ պէտք է զինաթափ լինեն. 5) կառավարութիւնը պէտք է ապահովացնէ առողջապահական միջոցները. 6) դատաստանական և վարչական բոլոր գործերի մէջ մուսուլման և ոչ-մուսուլման ազգաբնակութիւնների մէջ պէտք է կատարեալ հաւասարութիւն լինի. 7) հարկերը սաստիկ ծանր առանց մէթօդի և անկանոն կերպով են գըրված. 8) հարկահանութեան ձևը փոխարինել մի լաւ սիստէմայի և թեթևացնել այդ հարկերը. 9) բազմաթիւ հայեր չը գիտենալով թիւրքաց լեզուն, կառավարութիւնը պէտք է անհրաժեշտ թոյլտուութիւն տայ, որպէս զի հետախուզութիւնները հայերէն լեզուով կազմվին և դատարաններում էլ այս լեզուով խօսեն. 10) հարկաւոր կը լինէր նոյնպէս որ իշխանութեան յայտարարութիւնները, օրէնսդրութիւնները և հատտինները հրատարակվէին ինչպէս թիւրքաց, նոյնպէս և հայոց լեզուներով. 11) օգտակար կը լինէր նոյնպէս, որ մի միջազգային յանձնաժողով կայանար, որպէս զի կարողանար հսկել վերանորոգութիւնների իրագործման և վարչական ու դատաստանական գործերի ընթացքի վըրա։

«Մարսօվանի ժողովրդի այս բաղձանքները արտայայտութիւնն են այն բոլոր քրիստոնեաների թախանձալի պահանջներին, որոնք գտնվում են օտտօմանեան հպատակութեան ներքոյ։»

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Донск. Голосъ» լրագիրը հաղորդում է, որ այս օրերս մի կենդանի մարդ թաղեցին։ Այս բանը բոլորովին պատահմամբ յայտնվեցաւ։ Մեռաւ, կամ աւելի ուղիղն ասած, քնեց մէկ խեղճ մարդ, որին միւս առաւօտ իսկոյն թաղեցին։ Մի և նոյն օրը կէսօրին այդ ողորմելի մարդու գերեզմանին կից սկսեցին մէկ ուրիշ ննջեցեալի համար փոս փորել։ Փոս փորելը դեռ ևս բոլորովին չէին վերջացրել, որ գերեզման փորողները մէկ խուլ հառաչանք լսեցին իրանց մօտ։ Սկսեցին ականջ դնել, և իմացան որ հառաչանքը հարևան գերեզմանիցն էր լսվում։ Իսկոյն սկսեցին փորել, գտան դագաղը, բացերին դագաղի խուփը, բայց արդէն ուշ էր,—խեղճը արդէն մեռած էր և ընկած էր երեսի վրա։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ